

Hit, remény, bizakodás

- Petőfi Sándor szobrának avatása Ungváron -

(1990. szeptember 29.)

Kárpátalja fővárosában, Ungváron, 1990. szeptember 29-én majd húsz-ezer ember gyűlt össze a főtéren; magyarok és nem magyarok, hogy tanúi legyenek Ferenczy Béni Petőfi szobra leleplezési ünnepségének, melyet a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség, a KMKSZ rendezett.

A szoboravatásnak önmagán túlmutató jelentősége volt, hiszen részt vett rajta Göncz Árpád, a Magyar Köztársaság elnöke és Leonid Kravcsuk, az Ukrán Parlament elnöke is. A két gesztus - egyrészt a Petőfi-szobor avatása, másrészt Göncz Árpád ukránjai látogatása, s ezzel tulajdonképpen a szuverén Ukrajna elismerése - a két szomszéd ország javuló kapcsolatainak bizonyítéka.

A Petőfi-szobor avatási ünnepsége - talán - a legnagyobb magyar ünnep volt a trianoni határokon kívül a II. bécsi döntés óta. Ez az esemény, a város-szerte egymás mellett lobogó magyar és ukrán zászlók visszaadták a hitet, a reményt és a bizakodást a Kárpátaljai magyarságnak. A hitet, hogy nem volt hiábavaló a hetvenéves kitartás, a szívós magyarsággörzés; a reményt, hogy végre az anyaország magyarsága felfigyel a már-már elfeledett Kárpátaljára; a bizakodást, hogy Ukrajna, csakúgy, mint Magyarország, végre beléphet a hön áhított Európába.

Ennek a megbékélésnek a szellemét volt hivatott szolgálni a katonazenekar előadásában felhangzó magyar, ukrán és szovjet himnusz is. Így vált teljesé a kelet-európai abszurdum: az Ukrán Köztársaság egyik városának főterén, többezres magyar és ruszin tömeg előtt, annak a félig szlovák, félig horvát származású költőnek a tiszteletére, akít orosz dzsidások öltek meg, a Szovjet Hadseereg zenekara játszotta a magyar Himnusz.

Elsőként Fodó Sándor, a KMKSZ elnöke lépett a mikorofonhoz:

- Mélyen tisztelt Elnök úr, tisztelt Leonyid Kravcsuk, tisztelt vendégeink, barátaink! Engedjétek meg, hogy a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség nevében szeretettel üdvözöljem kedves vendégeinket.

(...) Elnök úr, külön köszönjük Önnek, hogy jelenlétével megtisztel bennünket, ezzel az ünnep fényét növeli, egyetemes magyar jellegűvé teszi.

Külön örömet jelent számunkra, hogy ezen az ünnepségen részt vesz az Ukrán Köztársaság elnöke, Leonid Kravcsuk. Ezt a gesztust úgy értékeljük, hogy nemcsak a Magyar Köztársaság elnökének szól, hanem nekünk is, a kárpátaljai magyaroknak. Szeretnénk hinni, hogy azt jelenti, a köztársaság vezetői tudatában vannak annak, hogy a két ország közötti jószomszédi, baráti kapcsolatok ügyében a kárpátaljai magyarság a híd szerepét játssza.(...)

A Városi Tanács nevében a vendégeket, egybegyűlteket a Tanács elnöke, Landovszki Emil üdvözlí:

- (...) Ez a nap az egység ünnepe. Évszázadok óta ezen a földön vállvetve harcoltak, éltek, osztották örömeiket és bánatukat magyarok és ukránok, ruszinok és szlovákok. Voltak idők, amikor minket mesterségesen meg akartak osztani, voltak idők, amikor különböző ünnepeket, hősöket varrtak a nyakunkba. (...)

Petőfi Sándor a magyarság számára azt jelenti, amit az ukránoknak Sevcsenko, a lengyeleknek Miczkiewicz, az oroszoknak Puskin. (...)

Petőfi Sándor 150 évvel ezelőtt járt vidékünkön. Ma visszatért Ungvárra, hozzánk. (...) Ungvár, a szuverén, független Ukrajna nyugati kapuja az a kapu, amelyen Ukrajna is elindul Európa felé. Ez az ünnep is bizonyítja azt, hogy csak egységben, együtt, barátságban tudjuk megoldani azokat a problémákat, melyek előttünk állnak.

Tisztelt Elnök úr, üdvözljük Önt itt, ősi házunkban, és hisszük, hogy az Ön látogatása elősegíti a népeink közötti barátság további erősítését. Tisztelt Legfelsőbb Tanács Elnöke, szeretnénk, ha Ön most itt megismerné a kárpátaljai nép lelkét, gondolatvilágát, megértené azt, hogy itt mi élni akarunk, alkotni - szabadon és békében.

A szó a Magyar Köztársaság Elnökéé, Göncz Árpádé:

- Honfitársaim, magyar testvéreim! Különös jelentőségűnek érzem, hogy három ölelkező himnusz elhangzása után beszélhetek önökhöz. Különös jelentőségűnek érzem, hogy együtt ünnepel velünk Ukrajna Legfelsőbb Tanácsának Elnöke, és ünnepünket megtisztelte jelenlétével a Szovjetunió magyarországi nagykövete. Talán tökéletesen érthető ez, hiszen Petőfi, aki a mi szabadságharcunk jelképe, és számunkra nem egy magyar költő, hanem a magyar költő, a Világsszabadságharcért is meghalt, nemcsak Magyarország szabadságáért.

Boldog vagyok, hogy Magyarország, a Kárpát-medence legszebb Petőfi-szobra áll itt, ezen a téren. Ferenczy Béni nem protokoll-szobrot alkotott. Ez a szobor nem frázisok Petőfijét ábrázolja. Ez a szobor azt a Petőfit ábrázolja, azt a vékony-pénzü költőt, aki elindult - talán - a jövője, - talán - a sorsa, - talán - mindannyiunk jövője felé. Az útján az első lépés babérta taposva indult, mert számára nem a babér, hanem az ügy volt a fontos. Ez a Petőfi még valamit mond nekünk: tudjuk, Petőfi édesanyja szlovák, édesapja szerb származék volt; Petőfi vállalta a magyarságot, és bebizonyította, hogy magyarnak lenni mindenekelőtt nem származás, hanem *sorsvállalás* kérdése. Számomra *itt* ez különösen fontos. Körülnézek az itt álló ezreken, akik magyarnak vallják, és magyarnak érzik magukat, akik megőrizték a magyar világukat; akkor őrizték meg a magyarságukat, amikor magyarnak lenni áldozatot jelentett; talán tudatosan, talán ösztönösen követték Petőfi lépteit. Meg kell mondanom, mély tisztelettel adózom az önök hűségének és magyarságának, mint a Magyar Köztársaság választott elnöke, az egész magyar nép nevében. Példát

mutattak nekünk, és büszkéek vagyunk önökre. Az önök magyarságának fénye miránk hárul vissza. (...)

Önök, mint a saját sorsuk kovácsai, felelősek - mindenekelőtt - saját népüknek, felelősek az anyaország magyarságának, és felelősek annak a népnek, amellyel egy évezred óta élnek együtt, és reméljük, egy újabb évezredet fognak elélni, meleg, őszinte, testvéri barátságban! (...)

A Magyarok Világszövetsége nevében Komlós Attiláé a szó:

- (...) Petőfi Sándorról, a mi költőnkéről nagyon sokféleképpen lehet jellemzést adni. Ebben a mai hangulatban, ezekben a napokban az én számomra az ő tanítása két szó: Hűség és Bátorság. Az ő költészete és egész életműve arról tanúskodik, hogyan lehet valaki hű mindahhoz, amit hisz, hogyan lehet valaki hű az anyanyelvhez, a nemzethez, és hogyan állhat ki eszméi mellett bátran, egészen a halálig. Máig ható az ő erkölcsi tanítása, amit Németh László így fogalmazott meg: "Petőfi erkölce: Hűség magunkhoz és Bátorság hűségünkhöz!" Úgy érzem, hogy Kárpátalja népe ezzel a hűséggel keresi, és találja meg önmagát, és minden bátorságával kiáll önazonosságá mellett. A Petőfi Sándortól tanult erkölcsiséget azonban nekünk még valamivel ki kell egészítenünk. El kell fogadnunk mások hasonló törekvéseit is, akik saját önazonosságukat keresik, akik - úgyszintén - hűek akarnak lenni önmagukhoz, és bátran meg akarják vallani önmagukat mások előtt. Lehet, hogy mindez feszültségekkel jár, de a mi népeinknek - éppen Petőfi Sándor tanítása értelmében - nem a feszültségek növelésére, hanem a feszültségek feloldására kell törekednie. Tudnunk kell azt, hogy a mi népeinknek csak egyetlen egy lehetséges jövője van Európában, ha ebbe az Európába közösen, együtt tudunk bevándorolni!

A Magyarok Világszövetsége nevében tehát így hajtom meg a fejem Petőfi Sándor szobra előtt, és az előtt a nép előtt, aki az ő hűségét és az ő bátorságát itt, Kárpátalján ma is példaértékűen továbbviszi: Isten áldása legyen valamennyiőtökön!

A magyar frótársadalom nevében Pomogáts Béla irodalomtörténészé a szó:

- (...) Történelmi hónapokat és napokat élünk. Ezek a történelmi napok mindig történelmi pillanatokból épülnek fel. Ilyen történelmi pillanatnak vagyunk tanúi most is. Az eddigi évtizedekben, de mondhatjuk azt is, hogy az elmúlt hetven évben Európának ez a része szobordöntések színhelye volt. Egymás után dőltek le Kossuthnak, Bem tábornoknak illetve Petőfinek a szobrai. Holott ezekben a szobrokban öltött testet a magyar történelmi örökség, a magyar identitás. Ezek a szobrok adtak otthonosságot, magyar otthonosságot a Kárpát-medencében. Ahogy a keresztény ember járva a világot Szent Péterre vagy Szent Pál szobrára talál, úgy ismerte föl önmagát a magyar a Kárpát-medencében, amikor Kossuthtal vagy Petőfi-vel találkozott.

Eredménynek érezzük tehát, hogy a szobordöntések évtizedei után elkezdődött a szoborállítások korszaka. Köszönet érte Kárpátalja népének, Kárpátalja magyarságának. Azzal, hogy ideállította elénk Petőfi szobrát, felemelte Petőfi örökségét, ezzel mi is felemelhetjük ismét a fejünket.

A kárpátaljai magyarság nevében Tari Józsefé a szó:

- (...) Kárpátalja jelenkori történelmének igen kimagasló pillanatát élhettük meg most itt. Szűkebb pátriánkban már voltak az idők során olyan időszakok, amikor a közös érdek és eszme történelmi vállalkozásra összehozott bennünket itt, az itt élő különböző nemzetiségeket. (...)

Föl tudjuk-e mérni helyzetünket, és találkozunk-e végre az eszmebarrikádon? Az ukrán, ruszin szellem kiválóságai ennek az eszmének a bűvkörében élnek. Így Petőfi, Sevcsenko szobrai itt Ungváron, - remélhetőleg a közeljövőben - egymás mellett, az elnyomott népeket, nemzeteket egységbehozó eszmének a szimbólumai lesznek. Adja Isten, hogy így legyen!

A kárpát-medencei magyar kisebbségek nevében Nagy Béláé, az RMDSZ Bihar megyei elnöké a szó:

- Itt és most, a Kárpátalján, egy kisebbségi területen Petőfi Sándor szobrát avatjuk. Történik mindez akkor, amikor másutt, de most, ugyancsak kisebbségi területen Petőfi-emlékeket gyaláznak. (...) Nem panaszként emlegetem föl mindezt, csupán jelezni szeretném a szélsőségeit egy helyzetnek, egy állapotnak, a kárpát-medencei kisebbségi helyzetnek, kisebbségi állapotnak. (...) Gödrös és göröngyös ez az út, de a vezető eszme mindenképpen - s remélem, hogy ezt azok is tudják, akik a vezetést fölvállalták -, csakis Petőfi szelleme lehet. Függetlenül attól, hogy ma, bárhol és bárki által Petőfi-emlékeket gyaláznak.

Engedjék meg, hogy egyetlen mondatot felolvassak abból a levélből, amelyet a Romániai Magyar Ifjúsági Szervezet elnöksége juttatott el ebből az alkalomból, akinek a képviselői nem jöhettek el.

"Petőfi mindannyiunké. Petőfi nem más, mint az egyetemes magyarság kiemelkedő személyisége, az egykori és a mai forradalom jelképe, kárpátaljai, felvidéki, magyarországi, délvidéki, erdélyi magyarok európai szellemének küldötte a világosság, a szabadság felé; Petőfi minden időben és helyen egyaránt a Világszabadság fájdalmas óhaja, minden népnek közös történelemformáló akarása."

Ezekkel a gondolatokkal osztozunk az önök örömeiben, mindazoknak a nevében, akik ma a Kárpát-medencében kisebbségi sorban élnek.

(1990. október)